

STICHTING STREEKMUSEUM HOEKSCHE WAARD

Hof van Assendelft
Hofweg 13, 3274 BK Heinenoord
Tél. 01862-1535

22e Bulletin
april 1979

Hofstede Oost Leeuwenstein
Dorpsstraat 13, 3274 BB Heinenoord

Openingstijden:

Dinsdag tm zaterdag 14-17 uur, zaterdagochtend 10-12 uur
De hofstede uitsluitend zaterdag van 14-17 uur

Postrekening 38.70.852 t.n.v. Vriendenkring van het Streekmuseum

EEN NIEUW DECENNIUM

Het zal niemand verwonderen: door het slechte winterweer zijn wij het nieuwe decennium wat het bezoekersaantal betreft slecht begonnen. Men stond bepaald niet te dringen om toegelaten te worden in ons toch zo langzamerhand alom bekend museum. We konden zelfs geen originele bezoeker begroeten zoals museum Krölller-Müller op de Hoge Veluwe, waar een kunstminnend persoon de pers haalde door zich per ski een weg daarheen te banen. Had het Streekmuseum aan de Binnenmaas gelegen dan zou de ar misschien nog een mogelijkheid geweest zijn, al zou de eigenaar daarvan dan wel de kans hebben gelopen, dat onze conservator hem meteen zou hebben overgehaald dat voertuig maar gelijk in het museum achter te laten.

Als u dit bulletin ontvangt is hopelijk alle ellende vergeten en heeft een weldadig koesterend lentesonnetje u weer eens tot een bezoek aan het museum ter bezichtiging van de nieuwe aanwinsten. We willen zelfs één pronkstuk onder uw bijzondere aandacht brengen. Het is het door opper Van Treuren uit Heinenoord gerestaureerde uurwerk uit de Ned. Hervormde Kerk aldaar. Over dit uurwerk en de moeite die hij er aan heeft besteed om tot dit blinkende en voor groot en klein zo aantrekkelijke resultaat te komen, kunt u lezen in een artikel van de heer Van Treuren zelf elders in dit nummer.

Ook de werkgroepen hebben zoals gewoonlijk niet stilgezeten. Het genealogisch bestand breidt zich nog steeds uit en het aantal personen dat dit archief komt raadplegen wordt steeds groter. Er is dus dringende behoefte aan uitbreiding. Hoe en waar, daarover gaat de discussie nog, maar één ding staat als een paal boven water, er moet weer diep in de geldbuidel worden getast en jammer genoeg is die geldbuidel niet zo erg diep! Daarom "Vrienden van het Streekmuseum", er zijn nog verjaardagkalenders om cadeau te geven -zelf heeft u er natuurlijk al een- er is nog de jubileumuitgave -het boek met afbeeldingen van oude schilderijen, gravures en tekeningen uit de Hoeksche Waard, u kunt uw contributie nog verhogen. U ziet dus allemaal zaken die, al is dat misschien taalkundig niet geheel juist uitgedrukt, weer wat financiële zoden aan de dijk kunnen zetten. Uw en ons museum heeft het hard nodig!

BEZOEKERSAANTAL VAN HET MUSEUM DOOR DE JAREN HEEFT

3 maanden 1968: 1228	1973: 7556
1969: 4766	1974: 7356
1970: 5335	1975: 8114
1971: 4975	1976: 8062
1972: 5836	1977: 10854
	1978: 14158

!!!!!! TWEEDE PAASDAG 's MIDDAGS ZIJN WE OPEN !!!!!

BIJ HET 10-JARIG BESTAAN VAN DE WERKGROEP DIALECTEN

Deze groep, welke bij velen reeds is bekend, jammer genoeg bij zooveel anderen naar het blijkt nog niet, is door initiatief van enkele ondernemende personen van de grond gekomen om te gaan peuren in het verleden. Misschien wordt er wel eens van gezegd: wat voor zin heeft dat nou, om he verleden dat zoover achter ons ligt, weer te gaan oprakelen - alles is nu toch veel anders, moderner, helderder dan voorheen. Het mag dan in zeker opzicht zoo lijken - of dit nu juist is, daar komt volgens mijn mening een vraagteken achter te staan.

Dat nu is nou net de bedoeling van deze groep, om hier in ons eiland (de Hoeksche Waard) zoover als de mogelijkheid het toelaat, uit te vorsen welke taal er werd gesproken; welke ambachten (alles handwerk) er werden beoefend; gebruiken bij rangen en standen in het dagelijkse leven en verkeer. Gebeurtenissen op hoogtijdagen en zoovele andere zaken, die thans wel van de baan zijn maar niet uit de herinnering behoeven te worden verbannen.

Op één ding wil ik doorgaan, en dat is eens wat te vertellen over de strikt iederen maand te houden vergaderingen. Deze avonden zijn een uniek belevenis. De daar altijd heerschende onderlinge sfeer is gewoon geweldig. Wat er ook bij het werk van de groep aan de orde komt, wordt uitgediept, desnoods binneste buitenste gekeerd om toch maar in zuiver dialect uit te kunnen komen. Iedere aanwezige, zeer of matig ontwikkeld, mag zijn mening naar voren brengen. De eene is nu eenmaal geleerder dan de ander, dat sluit echter niet uit dat ieder op zijn manier zijn steentje bijdraagt in dit zeer verrijkend werk.

Hierbij wil ik het nu maar laten, al wil ik er nog graag aan toevoegen dit: mijn hartewens is en blijft, dat de werkgroep dialecten tot in de verre toekomst zal kunnen doorgaan met hare fijne culturele bezigheden !

A. Dekker Sr., Heinenoord.

BOEK

Mogen we nog eens de aandacht vestigen op het onder auspiciën van ons Museum samengestelde en uit te geven boekwerk ? U zult, al kijkende, geconfronteerd worden met een 160-tal reproducties van schilderijen, grafiek en tekeningen, de Hoeksche Waard van vóór 1900 betreffende. Bereidwilligheid van binnen- en buitenlandse musea, alsook van vele particulieren, maakte dat onze samensteller een nagenoeg volledig beeld kon geven van wat uit deze eeuwen bewaard bleef. Zijn kunsthistorische inleiding staat er borg voor dat het plaatjes-kijken een achtergrond krijgt !

We verwachten dat het boek "binnenkort van de persen rolt", zoals dat heet. U kunt u bij vóór-intekening van een exemplaar verzekeren door f 25,-- over te maken op postrekening 38.70.852 t.n.v. Vriendenkring van het Streekmuseum Hoeksche Waard te Heinenoord, onder vermelding van: 1 exemplaar boek. Voor meer exemplaren evenzoveel meer f 25,--. Doet uw bestelling, als u het niet alreeds gedaan heeft, nu ! Met een tijdige opgave zijn zowel u alsook het Museum gebaat.

BEGIN 1979

Door de barre wintermaanden die we nu gelukkig achter de rug hebben, werd het een stil seizoen; dat viel te meer op na alle drukte van het afgelopen jaar met z'n diversiteit aan evenementen. U las al hoeveel bezoekers het museum in het jubileumjaar 1978 binnen zijn muren mocht ontvangen dat waren er welgeteld 14.158 ! Omgerekend: ruim 54 bezoekers per openingsdag. In 1976 waren dat er 30, in 1977: 41 en nu dus 54. Een opgaande lijn die er zijn mag !

Nog een mooi getal: het aantal leden van onze vriendenkring steeg weer en bedraagt momenteel 603. Zullen we héél brutaal zijn en zeggen: óp naar de 1.000?! De vrienden vormen een hechte onderbouw voor het museum: ideëel door hun zo zeer gewaardeerde vriendschap, financieel door hun niet minder gewaardeerde geldelijke bijdragen. Misschien niet zo'n gek idee om eens wat Vrienden te werven onder uw familie en kennissen. U herinnert zich ongetwijfeld de slogan: "Maak Uw vrienden tot onze Vrienden". Welaan, gaat uw gang!

Enkele nieuwtjes: De werkgroep Dialecten bestaat zoals u hiervoor al gelezen heeft, 10 jaar. Het is de oudste medewerker van de groep, die ons met het voorafgaande verhaaltje verraste. Het feit zal door de deelnemers aan de werkgroep gevierd worden met een "schoolreisje" zegt de één, "studiereis" zegt de ander, "uitje" zegt een derde. Er wordt contact gezocht met een dialectgroep in Zeeland om tot uitwisseling van gedachten te komen. De Recreatiekrant Zuid Holland zal in 12 afleveringen met evenzoveel artikeltjes over ons museum komen. De vereniging Oud Beijerland's Gemeente Belang heeft zichzelf opgeheven en haar batig saldo over diverse instellingen verdeeld -het Streekmuseum behoorde tot de gelukkigen. Het beveiligingssysteem van het museum werkt uitstekend: onlangs werd 's nachts om 4 uur het gehele dorp in rep en roer in pyama op de been gebracht - gelukkig bleek het vals alarm te zijn; ongewild een goede oefening: men was zeer snel ter plaatse. In april organiseren de gezamenlijke afdelingen Hoeksche Waard van het jubilerende "Welfare-werk Nederland" in het Hof van Assendelft een tentoonstelling van creatief werk, gemaakt door hun deelnemers. De verbetering van de brandbeveiliging in beide museumgebouwen is nu geheel klaar: Oost Leeuwenstein kreeg tevens een hogere druk op de waterleiding, brandslangen en leidingen zijn aangebracht, een uitwerpbaar brandladder op de bovenverdieping van het Hof verzekert ook daar de veiligheid. In de folder die het Recreatieoord "Binnenmaas" uit gaat geven komt een bijsluiting van ons museum: het geheel is vooral gericht op dagtochten c.q. schoolreisjes: een combinatie dus van ontspannen ontwikkelen en ontwikkelend ontspannen!

EEN KARWEI GEKLAARD

Hoe het begon? Vrij simpel. Maar al gauw zou blijken dat het toch niet zo eenvoudig was. Vergeef mij dat geschiedenis niet bepaald mijn sterkste zijde is. Data en jaartallen zijn mij vreemd en in het geheel niet bijgebleven. Maar het karwei startte in de Ned. Herv. kerk in de gemeente Heinenoord. Werkelijk, de restauratie van dat bouwwerk ligt aan datgene wat moest gebeuren ten grondslag. Wat was namelijk de moeilijkheid. De kerk kreeg een grote opknappbeurt. Een werk dat er niet om zou liegen en nogal veel tijd in beslag ging nemen. Hierop volgde het opknappen en vastzetten van de toren. Deze kon in aanzet echt niet achterblijven.

Vast staat wel dat men er vroeger in de gemeente Heinenoord nogal moeite mee had op de gemeentelijke tijdaanwijzer te vertrouwen, De aanduider van de tijd, ofwel het uurwerk van de torenklok, liet het in die dagen wel eens afweten. Het instrument was kennelijk ook aan een grote beurt toe, en mogelijk zou die zodanig worden dat men maar besloot het geheel te vervangen door een electrisch uurwerk. Een heel wijs besluit. Het werd zelfs een uurwerk met een electrisch gedreven luiwerk. Eén druk op de knop en Bim-Bam klinkt het over het dorp, Zo verdween ook het luitouw uit het torenportaal.

Het oude uurwerk, daterend uit 1921, vervaardigd door een uurwerkfabrikant te Asten in Noord Brabant, naar schatting 850 kilogram zwaar, had geheel afgedaan. Het mechanisme, der dagen moe, vond een rustplaats op de tweede verdieping in de toren. De plaats waar het gedurende een vijftigtal jaren ononderbroken de tijd had weggetikt en de gemeente Heinenoord op de juiste tijd had gewezen. Meermalen trok het prachtige mechanisme de aan-

dacht. Het niet meer in gebruik zijn was al goed aan het geheel waar te nemen. Vogels bezigden het als rustplaats, met alle gevolgen van dien. Meerdere onderdelen lieten al ras blijken dat de vochtigheidsgraad in de toren het oude metaal niet bepaald goed deed. Dit ging zo maar door tot op zekere dag, bij een ontmoeting met de conservator van het Streekmuseum een initiatief ontstond. De gemeente Heinenoord zou worden gevraagd om toestemming het unieke stuk onder te brengen in het museum. Bescheiden gezegd behoorde het uurwerk daar toch zeker wel thuis.

Enthousiast als we waren werd middels de Burgemeester van de gemeente Heinenoord toestemming verkregen tot herplaatsing van het uurwerk. Kennelijk was men het met de initiatiefnemers eens dat het stuk, niet antiek maar toch wel oud, behouden diende te blijven voor het nageslacht. Zonodig werd er zelfs hulp toegezegd om het gevaarte -1.20 m bij 0.70 m bij 1.40 m groot- te verplaatsen. Weet dat de toren slechts toegankelijk is via een ladder naar het orgelplateau en een wat meer artistieke trap naar de verdieping waar het uurwerk in ruste zich bevond. Eén persoon kan redelijk naar boven en naar beneden gaan, en zo ontstond dus de moeilijkheid: hoe moeten we nu het gevaarte naar beneden krijgen? De trap namelijk is er één die velen van u mogelijk nog kennen uit boerderijen en de zogenaamde keukentrap die in daglonerswoningen naar de zolder leidden.

Goede raad was duur. Het geheel werd eens bekeken en nog eens bekeken en om het maar heel mooi te zeggen in het geheugen geprent. Besloten werd tot demontage, zodat de rijkdom in onderdelen naar beneden kon worden gedragen en vervoerd. De hoop werd hierbij gekoesterd dat het uurwerk later nog eens zou gaan tikken. De sloop ving dus aan en de onderdelen werden via trap en ladder naar beneden gezeuld, keurig schoon gemaakt en geconserveerd in het Hof van Assendelft ondergebracht. Daar werden de onderdelen onder de argusogen van conservator en suppoost van het Streekmuseum tot een levend instrument samengesteld. Werkelijk, wie zou verwacht hebben dat het instrument de tijd wederom ging wegtikken? Het niet veronderstelde werd werkelijkheid. Het monotone geluid van "TIK-TAK" steeg op; het uurwerk was tot leven geroepen.

Het KARWEI nam ongeveer veertien dagen in beslag en het resultaat mag echt een verrassing genoemd worden. Met behulp van een geïmproviseerde krachtbron -een gewicht van vijftig kilo dat nog ergens in het bezit was en gediend had om lichamelijk in conditie te blijven, reguleerde het sierraad. Een vijftientwintig kilogewicht, voorhanden in het Hof van Assendelft, doet voorlopig dienst op het aandrijfmechanisme voor het slagwerk.

Uitnodigend om nader te worden bekenen prijkt het uurwerk thans in het koetshuis van het Hof van Assendelft, en het is daaruit niet meer weg te denken. HET WAS EEN HEEL KARWEI, MAAR HET IS GEKLAARD.

C. van Treuren, Heinenoord.

AANWINSTEN

koperen naald om netten te boeten; jaarverslagen, kasboeken en notulen van de vereniging Steunverlening bij Ziekenhuisverpleging te Heinenoord; het "relaas van hetgeen plaatsvond op 10 mei 1940 op het veer Goidschalxoord-Rhoon", opgetekend door de veerman Van G.; eveneens een klachtenboek van het veer op de Oude Maas tussen Rhoon en Goidschalxoord uit 1919; onderdelen Regoutservies; een oude koppelgesp van een oud-veldwachter uit Hiershil; een rotan serrestoel; een riek; een fototoestel (ziet er uit of het het aller-allereerste is geweest!); theezakjes, gedropt in W.O. II; houten dragertjes; schoenmakersnaaimachine; houten strijkplank; dubbele stukken klokzeep en puimsteenzeep van de Zeepfabriek Delft, opgericht 1772 (niet uit dat jaar maar wel zéér oud); een rouwkeuvel; tweetandvork; bonerwan uit 1877; broek; boeken; bovenlicht; schop; looplamp; knoopjes; open kles (2x); lampeglazen; ondergoed; 3 gevelstenen uit Oud Beijerland; atlas van de Tiendblokken door Lt. Quartel; kadastrale kaarten; een 100m paal; een saustrommel (voor sigaren); wordt vervolgd.

!!!!!! TWEDE PAASDAG 's MIDDAGS ZIJN WE OPEN !!!!!!